

Naročnina

Dnevna izdaja

za kraljevino Jugoslavijo

mesečno 25 Din

polletno 150 Din

celoletno 300 Din

za inozemstvo

mesečno 40 Din

nedeljska izdaja

celoletno v Jug

slaviji 120 Din, za

inozemstvo 140 D

SLOVENE

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov

1 stolp, peti vrsta

mal oglas po 150

in 2 D, večji oglas

nad 45 mm višine

po Din 2-50, veliki

po 3 in 4 Din, v

uredniškem delu

vsilica po 10 Din

a Pri večjem o

naročilu popust

Izide ob 4 zjutraj

razen ponedeljka in

dneva po prezniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, neelektronska
pisma se ne sprejemajo. Uredništvo
telefon št. 2050, upravnništva št. 2325

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Cerkveni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.347
za inzerate, Sarajevu št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Haaška pogajanja

Intenzivno in z vnezo so delovali strokovnjaki upniških držav in Nemčije in po dolgem posvetovanju prišli vendarle do sporazuma, da se je mogla v avgustu prekinjena haaška konferenca zopet sklicati. Ni pa še bila januarska konferenca sklicana, že so se pojavile nove težkoče in ne v najmanjši meri v vprašanju, ki je ves čas veljalo le kot manj važno, v katerem bo sporazum hitro in lahko dosežen. Toda trimoglavost Madjarske je vprašanje vzhodnih reparacij dvignila v eno najtežjih vprašanj. Kljub temu pa so vodilni člani delegacije optimistični in celo državniki nasledstvenih držav so po neuspešni seji z Avstrijo poudarjali svoj optimizem in svojo vero v uspeh haaške konference.

In s polno pravico? Zakaj treba se je vprašati, kaj bi nastalo, če bi se sedanja haaška konferenca razbila? Kaj bi bilo, če bi propadel ves Youngov načrt in stopil v veljavo zopet Dawesov načrt, ki ga noče več nihče. Kje je državnik, ki bi prevzel odgovornost za razbitje pogajanj, ki se z največjo težavo vodijo javno že skoraj celo leto, od lanskega februarja naprej? In kje na vse zadnje bi se moglo dobiti ljudi, ki bi imeli voljo, da bi se enkrat pretelovadili vse one določbe in se prebili skozi one gore določb, ki so se nagromadile od versajkega miru pa do danes? A vse to delo bi bilo treba še enkrat opraviti, če bi se razbila haaška konferenca, a rezultat bi bil natančno isti, kakršen leži danes pred zastopniki 15 držav v Haagu.

Sklicanje druge haaške konference je rezultat dolgega in razburilivega razvoja, ki se je začel, ko je bilo treba uveljaviti versajke določbe. Po brezdomni zmagi zaveznikov je naravno sledil njihov diktiran mir, življenje pa je pokazalo, da ima tudi ta diktat svoje napake. Strogo izvajanje diktata bi pomenilo vedno vojno stanje v Evropi, kar bi nujno povzročilo še večje uboštvo Evrope in še večjo nadmoč Amerike. Strogo izvajanje diktata je moralo privedi do zasedbe Porenja, nato je privedlo do zasedbe Poruhra in moglo bi privedi še do zasedbe novih pokrajin. Vsaka taka zasedba pa je zmanjšala plačila Nemčije in povečala stroške zaveznikom. Podlaga za izpolnjevanje reparacijskih plačil je postajala vedno slabotnejša, napaka diktata je postala vedno jasnejša.

Ne glede na to pa je mogla ta stalna poostreitev evropskega položaja povzročiti novo vojno, ker je vojaška okupacija tujih pokrajin itak že skoraj pravičen uvod v vojno. Vojne pa na evropsko ljudstvo noče in ta jasna volja Evrope je privedla do locarnskih pogajanj in do političnega sporazuma med Nemčijo in zavezniki. S tem je bil zlomljen političen diktat in nujna posledica tega je bila, da je moral pasti tudi gospodarski. Tako je prišlo do Dawesovega načrta, ki pa je bil še prvi poskus sporazuma in je predvsem bolehal na tem, da je določil višino nekših reparacij, kakor je to sklenila reparacijska komisija v letu 1921. Ni pa zadostovalo, da so bile nemške reparacije določene, temveč treba jih je bilo postaviti tudi na komercialno bazo. In to je storil Youngov načrt. Nemcem je prinesel ta načrt velike ugodnosti, ker ni samo znatno znižal nemških dajatev, temveč odpravil tudi sankcije in osvobodil zasedeno ozemlje. Ali tudi zavezniki so imeli od novega načrta svoj dobiček, ker so postale nemške dajatve realne in ker je Youngov načrt, čeprav ne formalno, pa dejansko zvezal vprašanje nemških reparacij z odplačevanjem medzavezniških dolgov. Ravno na tem pa je bila Francija v največji meri interesirana.

Toda poleg teh osnovno važnih vprašanj je bilo treba rešiti še celo vrsto drugih in na primer celo takšna vprašanja, kakor odškodnino za nemško železnico iz Tsingta v Tsinanfo. Ni čuda, če pri taki obilici vprašanj ne gre vse gladko in če se vedno pojavljajo nove težkoče. Ali jasna je odločna volja velesil, da vsa ta povojna vprašanja likvidirajo in da prične po Youngovem načrtu določena mednarodna reparacijska banka čim preje delovati. In gotovo je tudi to, da so velesile v ta namen pripravljene na marsikatero žrtev. Za izvedbo tako velikega načrta, kakor je Youngov, pa se tudi žrtve izplačajo.

Baš v tem pa je menda račun Madjarske. Trimoglavo odklanja vsak kompromis in trdovratno vztraja na svojem ozkem stališču v prepričanju, da bodo zavezniki popustili, samo da ne propade Youngov načrt. Madjarska politika v Haagu je zato na las podobna navadnemu izsiljevanju, ki že vsled tega nima dosti upanja na uspeh. Predvsem pa tudi

Vojaške olajšave
za člane Sokola kralj. Jugoslavije

Olajšave veljajo tudi za Orle

Minister za vojsko in mornarico general Stevan Hadžić je na podlagi čl. 10 zakona o osnovanju Sokola kraljevine Jugoslavije predpisal uredbo o olajšavah članov Sokola kraljevine Jugoslavije pri obvezni vojaški službi v kadru. Uredba se glasi:

Čl. 1. Za člane Sokola kraljevine Jugoslavije so pri njihovi službi v kadru te olajšave:

1. odpust iz kadra še pred odsluženim rokom, za katerega so bili po zakonu o ustroju vojske in mornarice rekrutirani;

2. prvenstveno napredovanje v kadru po izpolnitvi zakonskih določb za napredovanje;

3. prvenstveno napredovanje v rezervi po izpolnitvi zakonskih določb;

4. dobivanje depustov zaradi sodelovanja pri sokolskih javnih vežbah, tekmah in zletih tudi poleg dopustov po čl. 57 zakona o ustroju vojske in mornarice;

5. prvenstveno dobivanje daljših dopustov, določenih po čl. 57 zakona o ustroju vojske in mornarice, po izpolnitvi ostalih določb omejenega člena.

Čl. 2. Pravico do olajšav po čl. 1 te uredbe imajo samo oni člani Sokola kraljevine Jugoslavije, ki so bili kot telovadci v sokolskih društvi ali selskih sokolskih četah neprestano najmanj pet let in so z uspehom dovršili program potrebnih priprav. V neprekinjenih pet let se računa tudi čas, ki so ga člani prebili deloma v kategoriji naraščaja.

Čl. 3. Člani Sokola kraljevine Jugoslavije, rekrutirani za polen službeni rok v kadru po čl. 42 zakona o ustroju vojske in mornarice, bodo služili v kadru tri mesece manj od določenega roka po omenjenem členu zakona.

Čl. 4. Člani Sokola kraljevine Jugoslavije, rekrutirani za skrajšan rok službe v kadru po čl. 49 a, točke 3, 4, 5 ter po čl. 49 b zakona o ustroju vojske in mornarice, bodo služili 45 dni manj od določenega jim roka po omenjenem členu zakona. Ta olajšava velja tudi za rekrute dijake, ki bi morali po čl. 49 pod

a) točka 1 zakona o ustroju vojske in mornarice služiti rok 14 mesecev.

Čl. 5. V skladu s čl. 51 a in s čl. 57 zakona o ustroju vojske in mornarice se vodijo vojaški, odpušteni iz kadra po tej uredbi, do poteka obveznega jim službenega roka v kadru na začasnem dopustu.

Čl. 6. Za dokaz pravice do skrajšane kadrske službe po tej odredbi služi komandantom vojnih okrožij spisek rekrutiranih članov Sokola kraljevine Jugoslavije, ki ga jim bo poslala uprava saveza kraljevine Jugoslavije najkasneje 15 dni pred vstopom v kader. Razen tega ima naborni komisiji povodom rekrutiranja vsak član Sokola kraljevine Jugoslavije, ki ima pravico do olajšav po točki 1. čl. 1. te uredbe, pokazati svojo sokolsko legitimacijo s fotografijo. Rekrutna komisija postavi v pripombe rekrutnega spiska vse podatke te prijave zaradi njenega primerjanja s spiskom Saveza Sokola kraljevine Jugoslavije. Ko komandanti vojnih okrožij določajo pravico do skrajšanja službe v kadru za take mladeniče, vpišejo v rekrutni spisek, koliko se komu skrajša služba in ti podatki se vnešajo v unikat in duplikat sprovednice neposredno pred odpošiljateljvo rekrutov v kader.

Čl. 7. V izjemnih in upravičenih slučajih se more v duhu čl. 51 a zakona o ustroju vojske in mornarice na prošnjo članu Sokola kraljevine Jugoslavije odgoditi vstop v kader za eno tretjino skrajšanega roka po čl. 3. in 4. te uredbe.

Čl. 8. Izjemoma velja za mladeniče, člane Sokola kraljevine Jugoslavije, ki se rekrutirajo l. 1930. določbe te uredbe, ako so do dneva rekrutiranja bili tri leta člani telovadci v društvi Jugoslovenskega sokolskega saveza, Hrvatskega sokolskega saveza, Jugoslovske orlovske zveze in srbskega sokolskega društva »Dušan Silni« in ki do vstopa v kader po izkazih, ki se vodio v društvi, dokažejo pravico do vživanja olajšav po tej uredbi.

Poročne svečanosti v Italiji

Danes dopoldne se izvrši poroka prestolonaslednika

Rim, 7. jan. (Tel. »Slov.«) Jutri, v sredo med 10. in 11. uro bo belgijska princesinja Marija Jose sprejela ime italijanske prestolonaslednice. K poročnim ceremonijam v kvirinalski kapeli so povabljeni tudi inozemski časniki, videli pa bodo samo mimoidoči spoved in povratek, ker je v kapeli komaj prostora za bližnje sorodnike. Zanimivo je, da se bo poročni par, ko bo kardinal Maffi vršil poročno ceremonijo in zahteval od njiju besedico »da«, moral najprej obrniti na starše in jih prositi za dovoljenje, da smeta reči »da«. Kapelica je okrašena največ s polkovnimi zastavami. Pri tihi maši po poroki pri povzdigovanju ne bo pozvonil srebrni zvonček, temveč bodo bobnali z bobni. Po poroki se bo poročni par pokazal ljudstvu z balkona Kvirinala.

Rim, 7. jan. (Tel. »Slov.«) Rim je danes ves prevzet od neskončnih slavnosti. Veliki spoved z zgodovinskimi nošami je trajal tri ure in si je moral s težavo delati pot med ogromno množico. Ponoči so številni žarometi razsvetljevali mesto. Med sprejemom na Kapitolu jutri zvečer bodo v razvalinah fora igrali nemo igro. Po razvalinah bodo razstavili statiste, kakor so bili v starodavnem Rimu na tržni dan, skozi slavnostni lok pa bo šel poročni spoved, ki bo potem zginil v temi. Oni rimski davkoplačevalci, ki so šli danes

vsled odločnega stališča držav male antante. Vendar ne gre, da bi Madjarska bila prosta vseh plačil, Češkoslovaška pa bi vsako leto plačevala 88 milijonov čeških kron na ime osvobodilne takse. Zato je le naravno, da se že predlaga skupna demarša velesil proti Madjarski, pa tudi ostrejša korake že predlagajo pariški listi. Malo upanja ima zato Madjarska, da bo s svojo trdovratnostjo uspela.

Niti najmanj pa ne bo povzročila razbitja haaških pogajanj, ki so plod lastnega dela, ki pri vseh svojih pomanjkljivostih vendar pomeni velik korak k konsolidaciji Evrope in s tem utrditve evropskega miru. Iz Haaga vodi nova pot k zbližanju narodov in zato smemo upati, da bodo haaška pogajanja uspela.

Sodelovanje
jugosl.-bolgarske mladine

Praga, 7. jan. AA. Včeraj je bila tukaj zelo pomembna seja. Okoli 50 delegatov jugoslovanskih in bolgarskih univerzitetnih društev se je sestalo na kongres v Pragi, da se osnuje zveza vseh teh društev. Kongres je ta predlog sprejel in razpravil o pravih zvezah. Izvolil se je stalen odbor, ki bo vodil vse posle. Namen zveze je pripraviti sporazum duhov jugoslovanske in bolgarske mladine v ideologiji duhovnega edinstva slovanskih dežel: »Od Crnega morja do Triglava, od Dunava do Egejskega morja«.

Razne vesti iz države

Split, 7. jan. (Tel. »Slov.«) Splitski industrijalec Perić, lastnik cementne tovarne, je kupil v Trstu nov parobrod z nosilnostjo 6 tisoč ton. Parobrod bo v prvi vrsti služil za prevažanje premoga za tovarniške potrebe na progi iz Anglije v Split. Novi parobrod je dobil ime po mestnem patronu »Sveti Duje«.

Zagreb, 7. jan. (Tel. »Slov.«) Ob priliki velikih zimsko sportnih prireditev na Bledu in v Bohinju od 28. januarja do 4. februarja se bodo iz Zagreba priredili za tuje potnike veliki izleti v ta dva zimsko sportna središča.

Dubrovnik, 7. jan. (Tel. »Slov.«) Ze skoro teden dni je v vsej južni Dalmaciji prijetno solčno vreme. Po kopališčih je polno plavalcev.

Zopet

„Drang nach Osten“?

Praga, 7. jan. AA. »Venkov« piše o haaški konferenci in pravi, da stališče Nemčije ni brez nevarnosti za bodočnost. Nedavno je pruski minister financ izjavil, da bo Nemčija po Haagu imela prošle roke in da bo mogla izvajati dalekosežno politiko na vzhodu. Zato smatra list, da ni izključeno, da bo prišlo na vzhodu do novih iznenadenj in da se lahko slovanski narodi pripravijo na nove napore nemškega »Drang nach Osten«.

Kellogov pakt
tudi za Pacifik

London, 7. jan. AA. Reuter doznava, da bo ameriška delegacija, ki bo sodelovala na londonski razorožitveni konferenci, predlagala, naj bi se Kellogov pakt izpolnil z novo pogodbo o Pacifiku, tako da bo treba tudi na tem področju v vsakem primeru najprej uporabiti določbe Kelloggovega pakta.

Perzija se oborožuje

Praga, 7. jan. (Tel. »Slov.«) Odposlanec perzijske vlade je prišel te dni v Brno, da se v imenu perzijske vlade dogovori glede dobave pušk in streljav za perzijsko vojsko. Dobava bi stala približno 100 milj. Kč. Tudi tovarna za naboje v Bratislavi, ki je podružnica orožne tovarne, bi bila pri tem poslu udeležena.

Vstaja v nizozemski Indiji

Haag, 7. jan. (Tel. »Slov.«) List »Java-Bode«, ki izhaja v Bataviji, objavlja senzacionalne vesti o splošni vstaji v holandski Indiji, katero pripravljajo za prihodnje mesece. Policija je zaplenila več dokumentov, iz katerih izhaja, da so bili nemiri na Silvestrovo noč samo uvod za vstajo, ki se pripravlja v bližnjih tednih. Denar za vstajo je poslala liga proti zatiranju kolonij. Vstaji imajo na razpolago dosti orožja. Te vesti so najbrže pretirane.

Spopadi s komunisti v Berlinu

Berlin, 7. jan. (Tel. »Slov.«) Danes popoldne je prišlo na več krajih v vzhodnem delu Berlina do krvavih spopadov med komunisti in policijo pri pogrebu dveh komunistov, od katerih so enega ustrelili nemški narodni socialisti, drugi pa je umrl v ječi. Pri pogrebu so demonstranti obkolili policijskega stotnika, ga pobili na tla in z noži ranili na glavi. Par ur pozneje je prišlo zopet do resnih spopadov v bližini šlezjskega kolodvora.

Nemiri na havajskih otokih

London, 7. jan. (Tel. »Sl.«) Novozelandska križarka »Dunedin« je odplula v Suvo na otoku Samoa, 600 milj od Apia. Pri zadnjih nemirih je tamkašnji voditelj nacionalistov in kralj Samoancev Tamasese zgubil življenje. Bil je že preje enkrat aretiran radi hujkanja k bojkotiranju plačevanja davkov in obsojen na šest mesecev ječe.

na Kapitol, da ne zamude zadnjega roka za plačilo davčnih kazni, so bili prijetno preseščeni, ko so zvedeli, da je kralj plačal vse njihove kazni, dočim je prestolonaslednik rešil najbednejšim meščanom zastavne listke v zastavljalnicah.

Castveno darilo D'Annunzia

Gardona, 7. jan. AA. Italijanski pesnik Gabriele D'Annunzio je poklonil italijanskemu prestolonasledniku v počastitev njegove poroke z belgijsko princeso Marijo več pesniških del čuvstvene vsebine.

Spomenica
pravoslavnih škofov

Belgrad, 7. jan. (Tel. »Slov.«) Po vseh pravoslavnih cerkvah so danes brali spomenico ki so jo podpisali patriarh Dimitrije in vsi škofje. Spomenica govori obširno o zedinjenju srbske pravoslavne cerkve in javlja pravoslavnim vernikom uveljavljanje novega zakona o pravoslavni cerkvi.

Nato poslanica opisuje koristi tega zakona: kakor popravljjanje starih cerkv, ureditev cerkvenih občin, ureditev položaja duhovništva. Na zadnje omenja spomenica sveto sestro veliko rusko cerkev, za katero želi, da bi bila skraj v miru in svobodi med drugimi pravoslavnimi cerkvami, v tistem položaju, ki ji pripade...

Značilno je, da se v tej spomenici, ki so jo podpisali patriarh in pravoslavni škofje, niti z besedico ne omenjajo kulturno cerkvena vprašanja današnjega časa.

Ban Tartaglia sklical
gospodarsko konferenco

Split, 7. jan. (Tel. »Slov.«) Ban primorske banovine dr. Tartaglia je za dne 12. januarja sklical veliko konferenco gospodarskih strokovnjakov iz vse banovine. Ta konferenca se bo vršila v prostorih splitskega magistrata. Na konferenco so povabljeni vsi okrajni agronomi, upravitelji banovinskih in državnih posestev in ustanov ter uradniki kmetijskega oddelka kr. banske uprave.

Heimwehr-Heimatschutz-Heimatsbund

(Od našega stalnega dopisnika.)

Je že precej časa, odkar se moramo zanimali za to gibanje v sosednji Avstriji, zlasti pa od tedaj, odkar vemo, da eden del teh organizacij vadija z drugim sosedom za našo kožo. Naše jame se sicer, da tudi ta drevesa ne bodo rastle v nebesa in da ne pojde vse tako lepo gladko, kakor so si zamislili nekateri voditelji tega pokreta v Avstriji, vendar bi zagrešili neodpustno nemarnost, ako bi ne imeli vedno pred očmi nevarnosti, ki brez dvoma tiče za njim. Zadnje čase mu posvečajo vso pozornost tudi češki listi in politiki. Pred nekaj dnevi so zagnale tudi sicer mirne »Lidové Noviny« proti pruskemu majorju Pabstu odločen odpor v smislu, ki ga je že prej označil »Slovenec«. — Zadnji čas se pa tudi mnogo govori in piše o razkolih v tem gibanju, katerim nekateri ne pripisujejo nikakih važnosti, drugi pa najbrže preveč. Zato danes nekoliko stvarnih pojasnil.

Heimwehr in Heimatschutz sta dve imeni za isto — vojaško organizirano formacijo. Starejše ime je Heimatschutz in je nastalo na Štajerskem in Koroškem v boju proti nam Slovincem v l. 1919. Južnoštajerska občina Straden blizu Čmureka je rodila prvo Heimatschutz, ki je menila, ne le pregnati naše oblasti iz Spilj, še predno je mirovna komisija v Parizu izrekla svojo besedo, marveč zasesti kar cel bivši južni del Štajerske. Koroški Heimatschutz pa ima precej zgodovine v borbi za nedeljivost Koroške, kar je dobro znano našim zasednim četam, oblastem in pa plebiscitni komisiji. — Heimatsbund pa ni vojaška formacija, marveč docela civilno društvo s podobnimi cilji. Tu so zbrani v prvi vrsti bivši liberalci in Černinovi demokrati. Med temi in Heimwehrovi ni prave zveze, včasih so celo nasprotstva.

Heimwehr je tirolska ustanova, ki se je kmalu razširila po ostalih delih Zvezne republike. Po nesrečnem črnem petku 15. julija 1927 so dali socialisti vse predpogoje za hitro rast heimwehrovskih čet, kar so znali demagoški voditelji tudi dobro izkoristiti. Zadnje čase so baje stili heimwehrovski bataljoni do 400.000 mož. Zato se je oglašil proti njim celo Briand in parlamentu in izjavil, da so to že regularne čete proti jasnim določbam mirovne pogodbe. In res stoji na čelu vojaški strokovnjaki bivše avstrijske in tudi nemške vojske. — Ali odkod sredstva za vzdrževanje takega ogromnega aparata?

Po koroškem plebiscitu bi pravzaprav odpadel raison d'être za daljnji obstanek ali celo razvoj. — Toda iznašli so jako mamljiv slogan: boj proti — avstromarksizmu, boj socializmu, ki so zagospodovali na Dunaju, Lincu, Gradcu, Dun. Novem mestu itd. Za ta boj pa so našli oporo v vseh meščanskih krogih in med kmetičim prebivalstvom, zadnje čase celo med tovarniškim delavstvom vsled nebrojnih zlorab in — neizpolnjenih obljub socialdemokratov. Vsa velika in mala industrija je posegala globoko v blagajne in žrtvovala ogromne vsote samo za to, da bi se enkrat otrešala socialističnih Betriebsratov v svojih obratih in bi preprečila vsak hip grozeče stavke za vsako ničarijo. In res je industrija z rastočo Heimwehr tudi čedalje bolj postajala gospodar v svoji hiši in pri sprejemanju delavcev že ni bila več tako vsemogočna beseda Betriebsratov. Heimwehr ima svoje posredovalnice za delo. V tem pogledu je imela industrija koristi od Heimwehra in zato je nosila velike žrteve za vzdrževanje te silno drage ustanove. Vsak vspeh pa rodi nadaljnje vspehe, ki so jih pospeševali še razni pogreški socialistov, tako da je bilo to gibanje podobno plazju, ki ga ni več mogoče ustaviti. Iz neznanih koroško-stajerskih Heimatschutzov je nastalo mogočno — ljudsko gibanje v Avstriji, ki mu je zapel hvalo celo sedanji kancelar Schöber ob svojem nastopu v parlamentu.

Toda voditeljev tega gibanja se je lotil nupuh in polni domišljavosti so že menili, da so oni tisti, ki morajo Avstrijo ozdraviti vseh bolezni, streti socializem in prevzeti državno krmilo v svoje roke.

Ze v »Slovenec« 21. junija je stalo v dopisu z Dunaja, kako to gibanje raste čez glavo vsem političnim voditeljem meščanskih strank. To se je pokazalo potem ves čas do zadnjih dni, kako se je boril proti heimwehrovskim prepovedam celo sam stari voditelj krščanskih socialistov Kunschak. — Ti spori so se tako daleč zaostri, da je bil — Schöber edini mož, ki je mogel sprejeti državno krmilo. Z njim je nastala doba negotovosti in — pričakovanja, kako se njemu posreči izhod iz krize, v katero ni prišel le parlamentarizem, marveč naravnost država sama.

Kako se je Schöbru vse to posrečilo, o tem je tudi »Slovenec« prav poročal. Znano je tudi že vsem čitateljem, kakšno vlogo je pri vsem tem igrala Heimwehr: same grožnje na vse strani, vladi, strankam, avstromarksizmu še prav posebe, kakor da so edino oni tisti, ki smejo še govoriti v imenu — ljudstva, kakor da imajo v žepu vse volice. Vsi voditelji meščanskih strank so se morali čutili žaljene in ponižane. Za premembo ustave so zahtevali tako temeljnih sprememb, da bi se te mogle izvršiti edino le s krvjo, z meščansko vojno, ki bi državo uničila in izzvala evropski požar. Zahtevali so — oktroa s pomočjo vse državne sile, kar bi pomenilo revolucijo od zgoraj. Računali so morda prav: Heimwehr skupaj z redno vojsko, policijo in orožništvom bi ugnali socialistični odbor, razgnali bi morda parlament in vsilili novo ustavo po svoji volji. Toda s tem bi pogazili temeljne zakone avstrijske, in v tako važni državni zadevi, ki predpisuje povsod po svetu soglasje ne samo slučajne običaje večine, temveč absolutno večino izvoljenih zastopnikov ljudstva, bi s kruto silo in krvjo vsilili novo ustavo. — V Avstriji pa je vendar le prenevarna taka rešitev političnih vprašanj, in gotovo je, da bi teklo veliko krvi in neiz-

Zboljšanje položaja v Haagu

Briand in Tardieu že napovedala svoj odhod — Konferenca delegatov — Avstrijsko stališče

Pariz, 7. jan. (Tel. »Slov.«) Splošno se izjavlja, da bo haška konferenca potekla brez izrednih težkoč in da sta Briand in Tardieu že določila dan svojega odhoda. Briand bo 10. januarja skozi Pariz potoval v Ženevo, Tardieu pa bo zapustil Haag 13. januarja, da se bo prihodnji dan udeležil otvoritve parlamentarnega zasedanja v Parizu ter se bo pozneje vrnil v Haag k slovesnemu podpisu zaključnega protokola.

Haag, 7. jan. (Tel. »Slov.«). Madžarski ministrski predsednik Bethlen je danes ponovno govoril z angleškim finančnim ministrom Snowdenom, da mu pojasni madžarsko stališče v reparacijskem vprašanju. Dalje je omeniti obisk češkoslovaškega zunanjega ministra dr. Beneša pri nemškem zunanjem ministru Curtiusu. Venizelos pa je obiskal Beneša in končno sta se sestala Jaspar in dr. Schöber. Razen tega so se vršile vse napovedane seje.

Na konferenci ministrov šestih sklicujočih držav se je nadalje razpravljalo o še nerešenih vprašanjih Youngovega načrta, nadaljevala pa so se tudi posvetovanja odbora za vzhodne reparacije o bolgarskem reparacijskem vprašanju. Govori se, da je bolgarsko vprašanje že bistveno blizu rešitve.

Ker je avstrijsko vprašanje za sedaj odstavljeno in se sedaj neoficijno nadaljujejo razgovori za sporazum, je zvezni kancelar dr. Schöber danes popoldne porabil priliko, da je sprejel zastopnike listov in jim pojasnil avstrijsko stališče. Po Schöbrovih navedbah je cilj avstrijske politike poskus, doseči zopet gospodarsko in finančno svobodo. To navzlic največji naklonjenosti posameznih držav v Parizu ni uspelo popolnoma ter se je odločitev prenesla v Haag. Avstrija pričakuje od sedanjih pogajanj oprostitev od reparacijskih bremen in končno popolno likvidacijo preteklosti. Avstrija zahteva popolno svobodo de-

lovanja, ne da bi se v bodoče morala kakorkoli ozirati na obstoječa zastavna prava. Sedanjí položaj je tak, da mora Avstrija pri vseh interesiranih državah posamezno vpraševati, če hoče najeti kako posojilo. To vpraševanje pa je n. pr. pri zadnjem investicijskem posojilu trajalo dve in pol leti, tako da se je seveda med tem denarni trg popolnoma spremenil in upniki niso bili več pripravljeni, dati denar po starih pogojih. Cilj Avstrije je torej neodvisno urejevanje svojih finančnih zadev. Nasprotno pa je Avstrija pripravljena popolnoma in točno izpolniti sprejete obveznosti. Te obveznosti teko do l. 1968. Vsi obroki za obresti in amortizacijo so bili dosedaj plačani točno, novih bremen pa Avstrija nikakor ne more prevzeti.

Haag, 7. jan. (Tel. »Slov.«) Vprašanje vzhodnih reparacij se obravnava dalje po programu. Odločilne rešitve še niso našli. Avstrijsko vprašanje je dosedaj nerešeno, bolgarsko vprašanje pa, o katerem se posvetujejo sedaj, se razvija ugodneje, kakor je to bilo že prej pričakovati. Ostane končno samo še madžarsko vprašanje kot odločilno in merodajno in tu slej ko prej ni nobenega upanja na sporazum.

Haag, 7. jan. (Tel. »Slov.«) Danes pozno ponoči ali jutri dopoldne se pričakuje, da bo vložen francoski elaborat o vprašanju sankcij ter je pričakovati, da bodo jutrišnji dan, ko ne bo nobenih sej ministrov, porabili za interna posvetovanja. Ker je v tem pogledu gotova zveza med vprašanjem sankcij in med spornimi finančnimi vprašanji, ki gredo vsa za tem, da se uredi moratorij, je verjetno, da bodo jutrišnja interna posvetovanja in osebni stiki med posameznimi delegacijami prinesla bistveno razčiščenje položaja konferenco na eno ali drugo stran. Informirani krogi še nadalje upajo, da bo prišlo do končne ureditve, posebnost ker Briand še vedno namerava odpotovati v petek.

Pred zasedanjem Sveta DN

London, 7. jan. A. A. Prihodnji ponedeljek se odpravi v Ženevo zasedanje Sveta Društva narodov. Anglija je posebno interesirana na tem, da sprejme Svet Društva narodov predloge, ki jih je stavila angleška država na skupščini Društva narodov minulega septembra, naj se izpremenijo neke določbe statuta Društva narodov ter spravijo v sklad z določili Kelloggovega mirovnega pakta. Svet Društva narodov bo na tem zasedanju imenoval odbor 11 oseb, katerega naloga bo redigirati poročilo o potrebnih izpremembah statuta Društva narodov. Druga točka, ki je v posebnem interesu za angleško državo, je vprašanje carinskega premirja in odobritev po Svetu društva narodov predlogov, katere je stavil na septemborskem zasedanju angle-

ški trgovinski minister William Graham glede dvoletnega carinskega premirja, ki bi trajalo dolje, dokler ne bi prišlo do definitivnega sporazuma glede splošnega znižanja carinskih tarif. Interesirane države naj bi podale do konca l. 1930 svoja mnenja. Države so na ta poziv odgovorile in Svet Društva narodov bo na temelju teh mnenj odločil, kdaj naj bo konferenca za carinsko premirje. Svet Društva narodov bo med drugim tudi razpravljal o poročilu permanentne komisije za kolonijalne mandate in v zvezi s tem posebno še o mnenju komisije glede uprave angleškega kolonijalnega mandata v Iraku. Končno bo razpravljal Svet Društva narodov tudi o vprašanju spora med Židi in muslimani glede zidu vzdihovanja v Jeruzalemu.

Sovjeti nezadovoljni s čl. komunisti

Praga, 7. jan. AA. Listi se dokaj bavijo z vestmi iz Moskve o neuspehu članov praškega Politbiroja na komunističnem kongresu. Češkoslovaški komunisti so bili ostro kritizirani, ker so prišli sovjeti v Moskvi do prepričanja, da je praški Politbiro v zadnjem letu slabo odrezal in da je doživel pri vilitvah neuspeh. Pokazalo se je, da so za politično akcijo komunizma strokovne organizacije neobhodno potrebne in da je praški Politbiro prišel ob veljavo.

Latinska v sovetskih šolah

Moskva, 7. jan. (Tel. »Slov.«) Pristojna vladna mesta in akademija znanosti vodijo živahna pogajanja o nadomestitvi ruskih pisemk z latinsko abecedo, ki se bo, kakor se čuje, uvedla v vseh šolah že s 1. jan. 1931.

merne dobrine naroda bi bile uničene. Dvomljivo je, ali bi sploh ostalo, da bi država še mogla živeti.

Vse take absurde zahteve so heimwehrovski voditelji izjavljali v nečuvno držnih, izzivajočih oblikah, ki so žalile najprimitivnejše demokratsko pojmovanje o načinu vladanja. V Avstriji je vendar precej častljivihih politikov še »aus den guten alten Zeiten«, ki so z vso pravico lahko ponosni na svojo preteklost, — toda doslej povsem neznani heimwehrovski razgrajaci so ravnali ž njimi kakor s kakimi paglavci, in grozili jim: »Schon zeigen, ako ne boste tako plesali, kakor hočemo — mi.« — Ze tako domišljavo ropotanje se je premnogim veljakom studilo in pričel je proti njim čedalje bolj odkrit odpor.

Kancelar Schöber se je postavil na stališče stroge zakonitosti in je izvedel ustavno reformo v sporazumu s socialisti. To je vsem čitateljem znano. — Ali heimwehrovski voditelji — ne vsi — so ostali nepoboljšljivi in napovedujejo še dalje, kako se bo treba boriti v drugi etapi tega boja. Torej boj dalje, dasi je vsa javnost prepričana, da nujno potrebujejo miru.

Kako domišljavi in brezobzirni so mnogi voditelji Heimwehra, dokazuje slučaj z ministrom Schumyjem. Ta mož je gotovo jako zaslužen za Heimwehr, saj je bil med ustanovitelj oboroženega odpora pred plebiscitom na Koroškem. Toda kot minister si je tudi svest velike odgovornosti pred vsem narodom in zu-

Obnoveitev prometa na mandžurski železnici

Tokio, 7. jan. AA. Po poročilu iz Harbina je uprava vzhodno-kitajske železnice izdala razglas, v katerem sporoča, da bo mednarodni železniški promet na vsej mreži vzhodno-kitajskih železnic vzpostavljen z dnem 20. januarja.

Pariz, 7. jan. (Tel. »Slov.«) Brzovlak Tunis—Constantine je blizu končne postaje skočil s tira, ko je vozil preko mostu. Most se je udril in lokomotiva, poštni voz in dva osebnih vagona so padli 50 metrov globoko. Bilo je več mrtvih, vendar do sedaj podrobnosti o nesreči še niso znane.

Dunajska vremenska napoved. Dosedanje mirno vreme bo trajalo dalje. V alpskih dolinah in na gorah jasno.

nanjim svetom. Zato je tudi on zastopal kakor Schöber pravilno stališče nasproti heimwehrovskim pretenzijam. Svoje stališče je tudi primerno utemeljeval. — Toda zaradi takega po sebi umljivega stališča odgovornega ministra je koroška Heimwehr Schumyja izključila iz svojih vrst. S tem je zagrešila brezskupnost in nepremišljenost prvega reda, žalila svojega dobrotnika in — žalila celo stranko.

Reakcija proti takemu postopanju ni mogla izostati. Landbund se je v celoti izjavil za svojega ministra in napovedal Heimwehru boj. In rojstna občina Heimatschutzja blizu Slovenije je dala inicijativo za ustanovitev posebne Bauernwehr, ki naj oskrbi pravi boj za demokracijo proti fašizmu in proti željam po diktaturi od katerekoli strani. — Istočasno je iz Heimwehra izstopilo mnogo odličnih in delavnih članov. Razhajanje se nadaljuje. Ali pojde tako naprej, ali se pa pobotajo, to se pokaže v teku dobrega meseca. Vsako prerokovanje bi bilo neumestno.

Odločne izjave so proti majorju Pabstu. Verjetno je, da bo moral pobrati v Avstriji šila in kopita. Za ozdravljenje avstrijskih razmer je to le žeteli. — Dalje raste odpor proti fašistovskemu apetitu nekaterih megalomanov, ki menijo, da so res oni dorasli za vodstvo te države. — In glasilu Landbunda »Extrablatt« izjavlja, da so se heimwehrovski voditelji mešali celo v zunanjo politiko in na svojo nest sklepali zveze... A. G.

Delo vlade v letu 1929

(Iz poročila ministrstva za gozdarstvo in rudarstvo.)

Izdan je bil zakon o gozdovih, s katerim se je izenačilo 18 glavnih in osnovnih zakonov, ki so veljali prej na sedmih zakonodajnih področjih. Izdelan je bil nadalje zakonski načrt o pogozdovanju in zakonodajni svet je že prešel zakonski načrt o ureditvi hudournikov. Proglasi pa so bili še ti zakoni in pravilniki: o zaščiti domače lesne industrije, o izkoriščanju državnih gozdov v lastni režiiji, o izdajanju brezplačnega lesa, o delovnih doplačilih in potnih stroških pri režijskem poslovanju in navodila za sestavo kalkulacije gozdnih taks. Nadalje je bil izdalen popoln tip dogovora za prodajo gozdov. Še več manjših načrtov in pravilnikov je pripravljenih.

Revizija dolgoročnih dogovorov je dala materialni efekt v znesku 200 milijonov dinarjev v korist države. Še važneje pa je, da se je s temi revizijami doseglo boljše izkoriščanje gozdov ter se je zboljšalo gospodarstvo v državnih gozdovih.

Komisija za pregled gozdov in gospodarstva v južni Srbiji je tekom leta dovršila svoje delo na terenu. Izdelala je tudi gozdne karte za južni del Srbije ter so bile karte razmnožene in so na razpolago.

Za pogozdovanje je bilo izdano 6.672.000 Din, na novo se je pogozdilo 1511 ha, pogozditev pa se je spopolnila na 1450 ha. Poleg tega so se izdala potrebna navodila za boljše pridelanje semen in za zaščito dreves izrednih vrst.

Tudi delo na ureditvi hudournikov je bilo letos večje, ker se je v ta namen tudi povečal proračunski kredit. Tako so se izvršila pripravljana dela za ureditev 17 hudournikov v Dravski banovini, 2 v Savski, 6 v Primorski in 4 v Zetski banovini. Izvršena pa so bila popravila pri že zgrajenih stavbah pri 2 hudournikih v Dravski, 3 v Savski in 7 v Primorski banovini. Nadaljevala pa so se že pričeta regulacijska dela pri 15 hudournikih Dravske, Savske, Primorske, Zetske in Varžarske banovine.

Ker so se v zadnjem desetletju vsi gozdovi preveč sekali, so se storili potrebni koraki, da se ta seča omeji. Ker je bila gozdarska direkcija v Sarajevu prevelika, se je osnovala še nova direkcija v Banjaluki. Število strokovnega osebja se je povečalo, obenem pa se je skrbelo, da se nekvalificirano odstrani.

Pripravljen je zakon, da dobe čuvaji in logarji značaj zvaničnikov s pravico na pokojnino, ker je drugače dobro varstvo gozdov nemogoče.

Delo na področju rudarstva

Z novim rudarskim zakonom se je izenačila zakonodaja petih pokrajin. Važen sestaven del novega zakona so rudarsko-polijski predpisi, ki so posebno važni za pokrajine, kjer rudarstvo ni bilo dosti razvito. V kratkem bodo izdani obvezni rudarsko-nadzorni predpisi za vso državo, s katerimi se bodo zboljšali pogoji dela in bodo v korist delavcev ko delodajalcev. V isti namen se je tudi izdelal službeni red za rudarje ter se s njim uvedla socialna načela, ki ščitijo delavca.

Ministrstvo je posvetilo največjo skrb, da se rudarska produkcija v vsej državi poveča. Poročilo ministrstva podrobno navaja, kaj se je vse proizvedlo od decembra 1928 do decembra 1929 v Jugoslaviji. Tako se je med drugim proizvedlo premoga vseh vrst skoraj 6 milijonov ton, železne rude 450.000 ton, kromske rude 30.000 ton, bakrene 356.000 ton, boksita 95.000 in zlata 50 ton.

V vsem se je povečala rudarska proizvodnja za najmanj 15 odstotkov, vrednost rude pa je znašala okoli eno milijardo dinarjev. Pri tej produkciji so v odlični meri sodelovali državni rudniki, oziroma državna rudarska podjetja.

Obenem s povečanjem produkcije so se tudi modernizirala posamezna rudarska podjetja. Privatni podjetniki pa so gradili te nove rudarske objekte: 1. rudnik Kostolac pri Požarevcu dokončuje žično železnico, dolgo 12 km; 2. Majdan-pečkemu rudniku in kromovim rudnikom Moisa Aseo v južni Srbiji je dovoljena gradnja žične železnice za prevoz rude; 3. Svinčeno-cinkovi rudnik angleške družbe Selection Trust LTD iz Londona je začel graditi velik rov v dolžini 3 km pri rudniku Trepča pri Kosovski Mitrovici. Ščasoma bo to eden največjih rudnikov za svince v Evropi in drugi po velikosti na vsem svetu.

Elektrifikacija

V državnem rudniku Velenju je bila zgrajena električna centrala za 2000 KW. Enaka centrala prične v kratkem obratovati v državnem rudniku v Senjskem rudniku. V državnem rudniku Zenici se gradi velika električna centrala za 4500 KW. Poleg tega je izvršenih več zboljšanj po drugih rudnikih.

Da se okrepi strokovna delavnost, se namerava ustanoviti več novih rudarskih strokovnih šol, a povečale se bodo tudi štipendije za študij na rudarskih fakultetah, ker se v državi čuti veliko pomanjkanje rudarskih in topilniških inženjerjev, zlasti ljudi, ki so dovršili pravno in rudarsko fakulteto.

Namerava se ustanoviti poseben rudarski strokovni svet, v katerem bodo strokovnjaki iz vseh gospodarskih panog, zlasti rudarskih. Ta svet bo skrbel za večjo varnost v rudnikih in boljše eksploatacijo rudnikov.

V vseh rudarskih podjetjih je bilo zaposlenih 44.000 rudarjev, za 4000 več ko v prejšnjem letu.